

Ο προφήτης Ελισσαίος

/ Γνώμες

• Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μάνης κ. Χρυσοστόμου Γ΄

Ὁ προφήτης Ἐλισσαῖος ἢ Ἐλισσαιέ τόν ὁποῖο ἡ Ἐκκλησία ἐορτάζει στίς 14 Ἰουνίου ὑπῆρξε μία σπουδαία προσωπικότητα κατά τούς χρόνους τῆς Π. Διαθήκης.

Κλήθηκε ἀπό τόν προφήτη Ἡλία, ὡς ὁ διάδοχός του στό προφητικό ἔργο, ρίψας ἐπ' αὐτόν τήν μηλωτή του. Μ' αὐτή τήν μηλωτή ὁ Ἐλισσαῖος διεχώρισε ἔνθεν καί ἔνθεν τά ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ καί τόν διέβη «ἀβρόχοις ποσίν», γι' αὐτό καί διέγνωσαν σ' αὐτόν, ὅτι πράγματι ἦταν συνεχιστής τοῦ προφήτου Ἡλία καί διδασκάλου του καί τόν προσεκύνησαν καί αὐτόν ὡς προφήτη.

Ὡς μανθάνουμε ἀπό τήν Π. Διαθήκη ἡ δράση τοῦ Ἐλισσαίου εἶναι συνυφασμένη μέ πολλά θαυμαστά γεγονότα πρὸς παιδαγωγία τοῦ λαοῦ εἴτε πρὸς δικαία τιμωρία εἴτε πρὸς ἐνίσχυση τῆς πίστεως στόν ἀληθινό Θεό. Συγκεκριμένα στό βιβλίο Δ΄

Βασιλειῶν ἀναφέρονται τὰ ἑξῆς: Ἡ μεταβολή σέ πόσιμο ὕδωρ τῶν ὑφάλμυρων τῆς πηγῆς στήν Ἱεριχώ. Ἡ τιμωρία ἀγυιόπαιδων ἐξαιτίας τῆς κακῆς συμπεριφορᾶς τους μέ τόν χλευασμό. Ὁ πολλαπλασιασμός τοῦ ἐλαίου πτωχῆς χήρας. Ἡ ἀνάστασις υἱοῦ τῆς φιλοξενησάσης αὐτόν πλουσίας γυναικός. Ἡ μεταβολή δηλητηριασμένου φαγητοῦ σέ καλό καί βρώσιμο. Ὁ χορτασμός ἑκατόν ἀνθρώπων πού ἦσαν ἐτοιμοθάνατοι μέ μόνο εἴκοσι ἄρτους. Ἡ θεραπεία ἀπό τήν φοβερή λέπρα τοῦ στρατηγοῦ Ναϊμάν ἀλλά καί ἡ τιμωρία μέ τήν ἴδια νόσο τοῦ πονηροῦ Γιεζί. Ἡ μεταφορά θαυμαστῶς στήν ἐπιφάνεια τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ, ὅπου εἶχε βυθιστεῖ τοῦ σιδήρου τοῦ τσεκουριοῦ καί ἄλλα θαυμαστά γεγονότα.

Εἰδικότερα, στόν προφήτη Ἐλισσαῖο καταφαίνονται οἱ βασικές ἔννοιες τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ καί τῆς τηρήσεως τῶν ἐντολῶν του ἀλλά συνάμα καί ἡ σημασία τῆς παιδαγωγικῆς τιμωρίας. Ἀναφέρουμε διεξοδικότερα τήν περίπτωση τοῦ Γιεζί.

Συγκεκριμένα στό Ε' κεφάλαιο τοῦ βιβλίου Δ' Βασιλειῶν ἱστοροῦνται ἀφ' ἑνός μέν, ἡ θεραπεία ἀπό τόν προφήτη τοῦ λεπροῦ στρατηγοῦ Ναϊμάν ἀπό τή Συρία, ἀφ' ἑτέρου δέ, ἡ τιμωρία τοῦ ὑπηρέτου τοῦ προφήτου, τοῦ Γιεζί μέ λέπρα. Καί ἡ θεραπεία τοῦ ξένου, τοῦ Σύρου, Ναϊμάν ἦταν τύπος τῆς μελλοντικῆς κλήσεως τῶν ἐθνῶν στόν ἀληθινό Θεό, ἐνῶ ἡ τιμωρία τοῦ Γιεζί εἶναι τύπος τῆς πνευματικῆς ἀποδοκιμασίας τῶν Ἰουδαίων καί ὅσων δέν δέχονται τόν Θεό. Αὐτή τήν ἀναφορά κάμνει καί ὁ ἴδιος ὁ Χριστός στή Ναζαρέτ ὅταν μίλησε στούς Ἰουδαίους ἐρμηνεύοντας τίς Γραφές (Λουκ. 4,16-30).

Μέ μία πολυσήμαντη περιγραφή, τήν ὁποία ἀναφέρει τό κείμενο τῶν Βασιλειῶν, ὁ Ναϊμάν θεραπεύεται ἀπό τόν προφήτη Ἐλισσαῖο καί γεμᾶτος εὐγνωμοσύνης προσφέρει τὰ δῶρα του στόν εὐεργέτη. Ὅμως, ὁ πτωχός Ἐλισσαῖος θέλοντας νά διδάξει τόν στρατηγό, ὅτι δέν προσβλέπει καί δέν ἐξαρτᾶ τή ζωή του ἀπό ὑλικά πλούτη, οὐδόλως δέχεται δωρεές. Ὡς λέγει ὁ Θεοδώρητος Κύρου, «ὁ προφήτης τήν πολυπόθητον πενίαν παντός προετίμηκε πλούτου καί τήν εὐαγγελικὴν νομοθεσίαν πρό τῆς νομοθεσίας πεπλήρωκε, ἥτοι δωρεάν γάρ φησιν, ἐλάβετε, δωρεάν δότε».

*

Ἀλλά στή συνέχεια, μετὰ τήν θεραπεία καί τήν ἀπόκτηση τῆς ἀληθοῦς πίστεως ἀπό τόν Ναϊμάν καταγράφεται ἡ τιμωρία ἑνός ἄλλου προσώπου, αὐτοῦ τοῦ ὑπηρέτου τοῦ προφήτου, ὀνόματι Γιεζί. Αὐτός, παρ' ὅτι βρισκόταν κοντά στόν προφήτη, δυστυχῶς ἦταν πονηρός, κακός, φιλοχρήματος καί ψεύτης. Ἀλλά ἔτσι ἐνίστε συμβαίνει. Δέν ἦταν στόν κύκλο τῶν δώδεκα μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ καί ὁ Ἰούδας;

Καί συγκεκριμένα, ἐνῶ ὁ προφήτης δέν ἔλαβε τὰ πολύτιμα δῶρα τοῦ Ναιμάν, ὁ ὑπηρέτης Γιεζί ὑπέπεσε στήν ἁμαρτία τῆς φιλαργυρίας, τῆς «ρίζας πάντων τῶν κακῶν». Γράφει σχετικά τό κείμενο τῆς Π. Διαθήκης: «... Ἐνῶ ὁ Ναιμάν εἶχεν ἀπομακρυνθεῖ σέ μικρή ἀπόσταση ἀπὸ τὸν Ἐλισαῖον, ὁ Γιεζί, ὁ δοῦλος τοῦ Ἐλισαίου, εἶπε καθ' ἑαυτόν: «Νά· ὁ κύριός μου ἐλυπήθη τὸν Ναιμάν, αὐτὸν τὸν Σύρον, καὶ δέν ἐδέχθη ἀπὸ τὰ χέρια του τὰ δῶρα, ποὺ ἔφερε καὶ τοῦ προσέφερεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, τοῦ ζωντανοῦ Θεοῦ, ἐγὼ θὰ τρέξω πίσω του καὶ θὰ λάβω κάτι ἀπὸ αὐτόν».

Ἔτσι ὁ Γιεζί ἔτρεξε πίσω ἀπὸ τὸν Ναιμάν καὶ τὸν πρόφθασε. Ὅταν ὁ Ναιμάν τὸν εἶδε νὰ τρέχει πίσω του, κατέβη ἀπὸ τὸ πολεμικὸ ἄρμα του γιὰ νὰ τὸν ὑποδεχθεῖ καὶ τὸν ρώτησε: «Συμβαίνει τίποτε;»

Ὁ Γιεζί τοῦ ἀπάντησε: «Ὁ Κύριός μου μὲ ἔστειλε καὶ μοῦ παρήγγειλε νὰ σοῦ εἰπῶ: «Νά· τώρα μόλις ἦλθαν ἀπὸ τὴν ὀρεινὴ περιοχὴ τοῦ Ἐφραὶμ δύο νεαροὶ προφῆτες· δῶσε τους ἕνα ἀργυρὸ τάλαντο καὶ δύο καινούργιες, πολύτιμες, ἐορταστικὲς στολές».

Ὁ Ναιμάν τότε τοῦ εἶπε: «Πάρε δύο ἀργυρᾶ τάλαντα». Ὁ Γιεζί ἔλαβε τὰ δύο ἀργυρᾶ τάλαντα καὶ τὰ ἔβαλεν στὰ δύο σακκίδια του καὶ τὶς δύο καινούργιες, πολύτιμες, ἐορταστικὲς στολές καὶ τὰ ἔδωκεν σέ δύο ὑπηρέτες του, οἱ ὁποῖοι τὰ μετέφεραν, προπορευόμενοι τοῦ Γιεζί.

Καὶ ὅταν ὁ Γιεζί ἔφθασεν στὸ ἀπόκρυφο δωμάτιο τοῦ σπιτιοῦ, στὸ ὁποῖο ἔμενε μὲ τὸν Ἐλισαῖον, πῆρε τὰ δῶρα ἀπὸ τὰ χέρια τῶν ὑπηρετῶν καὶ τὰ ἔκρυπεν καὶ ἔδιωξε τοὺς δύο ὑπηρέτες. Τότε ἦλθε καὶ παρουσιάσθηκε στὸν κύριόν του. Ὁ Ἐλισαῖος τὸν ρώτησε: «Ἀπὸ ποὺ ἔρχεσαι, Γιεζί;» Ὁ Γιεζί ἀπέκρυψε τὴν ἀλήθεια γιὰ τὶς κινήσεις του καὶ τοῦ ἀπάντησε: «Ἀπὸ πουθενά! Ὁ δοῦλος σου δέν ἐπῆγε οὔτε ἐδῶ οὔτε ἐκεῖ!»

Ὁ Ἐλισαῖος ὅμως τοῦ εἶπε: «Διατὶ λέγεις ψέματα; Νομίζεις ὅτι δέν ἤμουν παρὼν πνευματικῶς κατὰ τὴν διάρκειά τῆς πορείας σου καὶ δέν σὲ παρακολουθοῦσα, ὅταν ὁ Ναιμάν κατέβη ἀπὸ τὸ πολεμικὸ του ἄρμα γιὰ νὰ σὲ προῦπαντήσει; Τώρα, λοιπὸν, ἔλαβες ἀπὸ τὸν Ναιμάν τὰ ἀργυρᾶ τάλαντα, καὶ τώρα ἔλαβες τὶς στολές (γιὰ νὰ ἀγοράσεις) καὶ ἐλαιῶνες καὶ ἀμπέλια καὶ πρόβατα καὶ βόδια καὶ δούλους καὶ δοῦλες.

Γι' αὐτὸ ἡ λέπρα τοῦ Ναιμὰν θὰ προσβάλει σὲ καὶ θὰ κολλήσῃ ἐπάνω σου καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἀπογόνους σου διὰ παντός!» Καὶ ὁ Γιεζὶ ἔφυγε ἀπὸ τὸν Ἑλισσαῖο γεμᾶτος λέπραν· τὸ δέρμα του ἦταν ὀλόλευκο, εὐδιάλυτο καὶ μαλακό, ὅπως τὸ χιόνι» (Δ' Βασιλειῶν, 5, 20-27).

Ἔτσι ὁ Γιεζὶ, γι' αὐτὴ του τὴν πράξη, τιμωρήθηκε, γενόμενος παράδειγμα πρὸς ἀποφυγὴν στοὺς αἰῶνες. Παιδαγωγικὴ τιμωρία.

*

Ὅπως γνωρίζουμε ἀπὸ τὴν βιβλικὴ ἱστορία ὁ προφήτης Ἑλισσαῖος ἔδρασε πενήντα ὀλόκληρα χρόνια (850-800 π.Χ.) καὶ ἐκοιμήθη σὲ βαθύ γῆρας καὶ ἔτσι καὶ αὐτός, ὅπως ὅλοι οἱ προφῆτες, μέ τὸν λόγο του καὶ μέ τίς συμβολικὲς πράξεις του ἐξεπλήρωσε κατενώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων τὸ λειτούργημά του. Ὑπῆρξε πράγματι καὶ ὁ Ἑλισσαῖος ὄργανον τῆς θείας ἀποκαλύψεως.

Γιὰ τὸν Ἑλισσαῖο ἔχουν συνταχθεῖ ἱ. Ἀκολουθίες καὶ σώζονται τρεῖς. Ἡ πρώτη εἶναι ποίημα τοῦ Ἰωάννου μοναχοῦ (Παρισινοὶ Κώδικες), ἡ δευτέρη ἀγνώστου καὶ ἡ τρίτη τοῦ διηγηματογράφου Ἀλεξάνδρου Μωραΐτίδου, τοῦ καὶ μετέπειτα μοναχοῦ Ἀνδρονίκου, μετὰ Παρακλητικοῦ Κανόνος, ἡ ὁποία ἐξεδόθη στὴν Ἀθήνα τὸ 1925. Ὑπάρχει ἐπίσης καὶ ὁ ναῖσκος τοῦ Ἁγίου Ἑλισσαίου στὴν ὁδὸ Ἄρεως 14, κοντὰ στό Μοναστηράκι Ἀθηνῶν. Γνωστός ὁ ναῖσκος αὐτός ἀπὸ τίς περίφημες ἀγρυπνίες πού στά 1880-1925 τελοῦνταν σ' αὐτόν καὶ στίς ὁποῖες λειτουργός ἦταν ὁ ἅγιος παπα-Νικόλας ὁ Πλανάς καὶ ψάλτες οἱ λογοτέχνες Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης καὶ Ἀλέξανδρος Μωραΐτίδης. Ὁ ναῖσκος κτίστηκε τὸν 17ο αἰῶνα.

Πάντως στοὺς καιροὺς μας μέσα στὴ θάλασσα τῆς ἀσεβείας καὶ ἀνομίας καὶ στό γεγονός ὅτι καὶ μεῖς πολλάκις «τά παγχάλεπα τετολμήκαμεν», ἡ μορφή τοῦ προφήτου Ἑλισσαίου ἔρχεται ἐνώπιόν μας καὶ δεικνύει ὅ,τι ζεῖ Κύριος ὁ Θεός, ὁ Παντοκράτωρ. Ὁ Θεός βλέπει, ὁμιλεῖ καὶ παιδαγωγεῖ. Ἔχει τοὺς προφῆτες Του. Χρέος δικό μας ν' ἀφουγκρασθοῦμε τὸν προφητικὸ λόγο.

Ἐκεῖ βρίσκεται ἡ σωτηρία.